

D. D.
DISSERTATIO HISTORICA
DE
**GERMANIA
MAGNA**
CUJUS

Partem Secundam & Tertiam

Consensu Ampliff. Facult. Phil. in Regia Acad. Aboënsi

Publicæ bonorum censuræ submittant

**SIGFRIDUS
PORTHAN**

ET

JOHANNES FABRITIUS

Wiburgensis.

Die XVIII. Decemb. Anni MDCCLXIV.

L. H. Q. A. M. S.

ABOÆ,

Impressit JOH. CHRISTOPH. FRENCKELL.

Summe Reverendo atque Celeberrimo VIRO

D: NO PAULO KROGIO.

S. S. Theologiæ DOCTORI, LECTORI ad Regium
Gymnasium Borgoënsē & Venerandi Consistorii
Ecclesiastici Adfessori.

Et merita Tua, Summe Reverende Domine DOCTOR, in literas, tam magna sunt, ut splendor dignitatis Tuæ neminem fugiat; & quotquot indulgentiam Tuam sunt experti, sinceram venerationem, jureque maximam, pectore unquam exuere nequeunt. Quos inter etiam ego, gratissimo recordor animo, favorem illum plane singularem, quo continue paternam meam domum amplexus es; ideoque hac mihi occasione tanto minus temperare possum, quin opus hoc Academicum, a me propediem defendendum, ceu pignus veræ in Te pietatis, Celeberrimo Tuo Nomini consecrem. Munus Te, Vir Summe Reverende atque Celeberrime, confido non alia ex re æstimaturum quam offerentis intentione, hanc vero esse benigne explicaturum, votaue illa æqui bonique consulturum, quæ pro Tua Tuorumque perpetua salute & perenni flore, calidissima fundere, dum vixerit haud unquam desistet

Summe Reverendi atque Celeberrimi
NOMINIS TUI

Cultor & cliens humillimus
JOHANNES FABRITIUS.

Krono Befallningsmannen och Vice-Härads höfdingen

Adel och Högachtad

Herr GABRIEL
WALLENIUS,

Min Gunstige Gynnare.

Jag nyttjar nu med så mycket större nöje / som min läng-
tan därefter alltid varit trägen och upriktig / et be-
qvämligt tillfälle at offentliggen för Adel och Högachtade
Herr Befallningsmannen och Vice-Härads höfdingen betinga
min högachtning / samt behedra mitt första Smille-prof med
en så värdig Gynnares namn. Jag anhåller och gör mig
tillika försäkrad / at denna min dristighet med bewågenhet
warder ansedd; skolandes däremot hwarken glömska wara i
stånd at utsläcka eller tidens omskiften at förbyta min er-
känsla / wälmening och tilgifwenhet. At den einskränkt rå-
dande Allmachten täcktes bekröna både alla Edra lefnads da-
gar med mångfaldig timmelig sällhet / och låta Eder sedan
niuta den oförwanskelige lott som dem utwäldom är för-
warad / det skall jag alltid hålla för en angelägen del af minn
böner och önskingar; beständigt framhårdandes

Adel och Högachtade Herr Befallningsmannens
och Vice-Härads höfdingens

Edmiute tjenare

JOHAN FABRITIUS,

VIRO Perquam Reverendo atque Doctissimo

D: NO CLEMENTI
FABRITIO,

Ecclesiæ quæ DEO in Piexämäki & Haukivuori colligitur
SACELLANO Vigilantissimo.

PARENTI OPTIMO.

Quum tot tantaque essent paterni Tui in me amoris, Parens Optime, documenta, ut nec verbis quidem eadem digne celebrare, ne-
dum ipso unquam opere compensare valeam, haud scio an pejus aut
turpi ualiquid committi a me posset, quam si publice gratitudinem pie-
tatemque meam testandi occasionem, oblatam negligerem, atque hanc
etiam Tua solummodo indulgentiæ & imperis debitam. Venembundus
ergo hoc Tibi opus Academicum offero, cujus jam suscepta defensio tene-
ras exhibebis ingenii mei primitias; hoc esse grati mei animi signum
volo, dum a viribus luculentius eundem demonstrandi me destitutum sen-
tio. Tibi, Pater Carissime cui uni simulac Matri Indulgentissima & vi-
tam & educationem, omniaque illa quæ indefessa vestra cura prospera
mibi acciderunt, accepta refero; Vobis inquam, ex intimo pectore vo-
veo ut large rependat collata in me beneficia us, qui solus & scire quæ
utilissima sunt & dare potest, DEUS Ter Optimus Maximus, omnis bo-
ni fons atque origo! Mibi vero idem Summus rerum omnium Auctor
& Arbiter sincerum perpetuo conservet animi affectum ad assiduam
continuamque recolendam benefactorum vestrorum memoriam! Sic in
haud unquam intermittendis & serius persistens, pro omnigena vestra felici-
tate & incolumitate, precibus atque suspiriis, ad mortem usque nullo
non tempore inveniar

PARENTIS OPTIMI

filius obedientissimus

JOHANNES FABRITIUS.

antum ab acceptione hodierna recedens Germanorum vocis significatio, tamque multis populis communis eadem appellatio, unde originem ducant, disquirere, inanis aut nullius pretii res haud videtur: atque est etiam versata hic sedulo multorum magni nominis virorum industria, quæ rem in se obscurissimam omnino difficillimamque, assidua investigatione, longe clariori jam luce, ac fuit paucissimis tantum radiis micans prima ipsius facies, donavit. Sed prout nulla est res bona, cui abusus maculam adspargere quandoque nequeat, ita hic quoque multum impedi-
menti facit, licentiæ non raro natales debens, maxima sententiarum varietas. Fundamenti equidem loco, nec in-
epte, substernere ut plurimum solent Taciti de Germanorum nominis populorumque origine relationem, quæ libri ejus sæpius citati tertio Capite sic legitur: “Celebrant carminibus antiquis, quod unum (a) apud illos memoriae & annalium genus est, Tuistonem (b) Deum terra editum, & filium Mannum, originem gentis conditoresque. Manno tres filios assignant, e quorum nominibus proximi Oceano Ingævones, medii Hermiones, cæteri Istævones vocentur. Quidam autem licentia vetustatis plureis Deo ortos pluresque gentis conditores, Marfos, Gambrios, Svevos, Vandalios affirmant: eaque vera & antiqua nomina (c). Ceterum Germaniæ nomen recens & nuper (d) additum (e): quoniam qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint, ac nunc Tungri, tunc Germani (f) vocati sint. Ita nationis nomen, non gentis, evaluisse paullatim, ut omnes primum a victore (g) ob metum, mox a se ipsis (h) invento nomine Germani vocarentur.” Ast hic ipse locus diversissimis tam lectionibus quam interpretationibus, quovis ad suum placitum,

& de crinibus sæpe, auctoris verba trahente (i), mire vexatus est (k).

(a) Sequimur jam editionem Berneggeri: aliæ habent "unicum;" quod etiam, verisimile magis videtur, ex Cap. XIX: "Litterarum secreta viri pariter ac scæminæ ignorant;" Cfr. Conring. præf. cit. p. 41. seq. ubi apud vernaculæ suæ lingvæ scriptores, memoriam ante Friderici II. Imperatoris ætatem rerum Germanicarum nullam occurrere confitetur. Aliud tamen visum est Schatzio, in libro cui titulus: *Der Lehrbegriff der alten Deutschen und Nordischen Völker von dem Zustand der Seelen nach dem Tode überhaupt/ und von der Hölle und dem Himmel ins besondere/* p. 23. usque p. 29, quocum paria facientem Seelenium, adducit Clesselius, in *Præcognitis Theol. Ver. Germ. Antiquitatibus Germ. Septentrional. suis insertis*, § XVII.

(b) Sunt qui Tuitonem, Tuitsconem & Tuisconem legant. Communiter ab hoc Tuisconum nomen ortum putant; cfr. Conring. Nott. p. 40. Cum Thot Ægyptiorum convenire ait Lentulus p. 5. Cluverius magnas hinc res, per totum Germ. Antiq. opus & imprimis lib. I. molitur. Inter cætera deridicula hinc etiam Danos a Tuisconis prognatos, Dan a Theut & Danse a Teutsche derivando, affirmat. Cfr. Anti-Cluv. Diss. III. p. 124. & Verel. Nott. ad Hist. Gotric. & Rol. p. 43. 44.

(c) Hinc & ex Cap. 4. ubi Herculis inter Germanos vestigiorum Auctor meminit, adhibita Berosi Hebræorumque collatione, decem Germanorum Reges, ordine se invicem sequentes, Willichius Part. I. 3. exsculpit, qui fuerint: Tuisco, Mannus, Ingævon, Hermion, Marsus, Gambrivius, Svevus, Vandalus, Teuton. Hercules Alemannus: qua probabilitate, facile quisvis judicabit. Nobis ista reges fingendi methodus pernimum monasterio foetere videtur. Conf. & Joh. Hübner, *Historische Fragen* Tom. V. p. 5-8.

(d)

(d) Verbum hoc "nuper," omnium consensu, respectu cæterorum nominum, Gambriviorum nimirum, Svevorum, Vandalorum Marforumque, intelligendum est. Cum enim Cæsar jam in Commentariis suis frequentissimam Germanorum injiciat mentionem, in se nupera esse denominatio a Tacito dici non potuit; quinimo altius adhuc ejus natales alii repetunt, prout mox dicemus. Vid. Cluv. L. I. p. 87. L. II. p. 99. Lacarius ad Cap. II. & Diss. de primis Scandiæ habitatoribus & quibusdam eo pertinentibus, Jonæ Tybergh Lond. Goth. præf. Andrea Stobæo, §. X.

(e) Kirckmajer. &c. "auditum" volunt.

(f) Eidem Kirckmajero est: "Tunc Tungri, nunc Germani." Berneggeri lectionem Lipsio teste ruerur Codex Bambergensis & auctore Pichena Bononiensis; quod etiam majoris auctoritatis videtur; cum adhuc Taciti ævo multoque postea floruerit civitas Tungrorum, de qua ipse non semel in Historiarum Annaliumque libris commemorat. Cfr. Conr. p. 41.

(g) Cluv. "Victores a victis ob metum." Conr. l. c.

(h) Lips. "a re ipsa" (id.). Plures equidem sunt adductorum Taciti verborum variantes lectiones, sed quas hic recensere, operæ pretium haud videtur, cum vel ex his satis superque commentatorum licentia eluceat. Atque nescimus sane, an sit inter veterum scriptorum monumenta aliquid, audaces Criticorum conjecturas magis expertum, hoc Taciti de "siru moribus populisque Germaniæ" libro, in eo vero, illo quem jam tractamus loco.

(i) Vel unum exempli loco proferimus Eggelingium, Miscell. Antiq. Germ. Diss. I. cit. Dithmar. p. 16. seq. qui ut Cimbros a Mario cæsos Romanis primo Germanorum nomen notum fecisse ostendat, sic Tacitum interpretatur: "Ceterum Germaniæ vocabulum" respectu antiquorum, Marforum &c. nominum "recens & nuper" deflagrante Cimbrico bello "additum; Quoniam qui" ex Chersonefo illa

Celtica, quæ nunc Cimbrica dicitur, prorumpentes "Rhenumque transgressi, primi Gallos," id nominis a tempore Brennonis ducis jam ubique adeptos "expulerint, tunc" Cimbri "nunc Tungri, Germani vocati sint. Ita" vero "nationis" Germanorum "nomen, non gentis" Cimbrorum "evaluissse paulatim, ut omnes" Rhenum aliquoties transgressi, Celtarum Cisrhenanorum & Gallorum, diversa hætenus singulatim habentium nomina, expulsores, "primum a victore," populo animo, ferocia & strenuitate in præliis invicto, a Gallis conterraneis suis "ob metum" Celtico vocabulo Cimbri, "mox" cum a Mario sibi fratribusque suis, Teutonibus, Ambronibus, Tigurinis & Tugenis agrum & oppida poscerent, quæ ad sedes suas ponendas essent satis, ab hac fratris nomine utendi ratione "a se ipsis inventa," Marianis militibus aliisque populis "Germani vocarentur;" a voce nimirum Latina "germanus," fraternitatem indigitante. De ipsa re infra sententiam dicemus: Dithmarus temporis inter alia eam vitio laborare putat, cum "Germanorum nomen Cimbrorum bello multo sit antiquius atque longe antea Marcus Claudius Marcellus de Galleis, Insubris & Germaneis triumphasse, in Fastis Capitolinis, apud Stephanum Vinand. Pighium, Annal. Rom. Tom. II. p. 26. referatur."

(k) Genuinam autem explicationem hanc esse, evidenter quisque perspiciet, coherentiâ textus & circumstantias historicas perpendens: "Ceterum Germaniæ vocabulum," respectu antiquiorum illorum, "recens. & nuper additum: quoniam qui primi Rhenum transgressi Gallos expulerint, ac nunc Tungri" dicuntur, "tunc vocati sunt Germani." Hoc vero "nomen," quod primo "nationis" Tungrorum tantum fuerat, "non" autem totius Germanorum "gentis," paulatim tamen "ita evaluissse," sive latius se extendere cepissse, "ut" ad postremum, successu temporis, "omnes Germani" sic "vocarentur," idque "nomine primum a victore," popu-

populo Tungrorum, "ob metum" victis Gallis incutiendum; "invento, mox a se ipsis" quoque intellecto, utpote ex vernacula sua lingua desumpto. Seu, ut adhuc clarius rem exponam: Tungri victoria teroces, ad ulterius terrendos Gallos, adversa fortuna jam antea fractos, primum invenere nomen Germanorum, idque usurpare cœperunt; ast reliqui populi, ejusdem cum Tungris gentis originisque, cum significationem vocabuli in proprio idiomate haud difficulter inveniunt atque intelligerent, se non minus dignos tam honorifica voce quam Tungros crediderunt, eamque & ipsi usurparunt; unde factum paullatim, ut ad universum illum tractum terrarum, qui Vistulam & Rhenum, Danubium & Oceanum interjacet, Germaniæ nomen pertinere, exteris pariter atque indigenis in confesso esset.

§. X.

Natio ista Tungrorum, Germaniæ Germanorumque vocibus natales præbens, ultra Rhenum postea in Gallico solo degebat, postquam hunc fluvium semel transgressa fuisset, & subsequenter quoque temporibus diu agrum, cujus causa expeditionem susceperat, perpetua possessione tenebat (a). Tempus vero hujus migrationis, deficientibus scriptorum testimoniis, certo definiri quidem nequit; ante Cimbricum tamen bellum multo contigisse videtur. Immo Marcelli quoque tempus vel antevertit eadem, vel ipsi coætanea fuit (b).

(a) Meminit ejus rerumque ab ipsa gestarum, prout modo observavimus, pluribus Annalium Historiarumque suarum locis Tacitus. (cfr. Cluv. Lib. I. p. 100.). Plinius L. XXXI. C. II. fontem ait esse in Tungri Gallorum civitate, ferruginei saporis, qui corpora purget & febres tertianas calculorumque viria discutiat: Aquas ad Spaham vicum in agro Leodicensi intelligi volunt Cluverius (lib. II. p. 100.)

& Cellarius (Tom. I. Lib. II. Sect. XI. §. 132. p. 274). Idem Hist. Nat. Auctor Lib. IV. Cap. XVII. populum quoque Tungrorum nominat. Cujus Willichius I. 4. vestigiis sua ætate annumerat Tungerheim vicum & Tungersee oppidum, non ita longe ab Agrippina Colonia. Eosdem cererum esse Tungros multi opinantur cum quinque populis, Eburonibus, Condrusis, Segnis, Cæresis & Pæmanis, quos uno nomine Germanos suo ævo vocatos asserit Cæsar (lib. VI. cap. XXXI. p. 135. & lib. II. cap. IV. p. 49), postea vero ortam esse Tungrorum appellationem putant; cujus rei demonstrandæ argumentum Lacarius profert, quod alias in Galliæ descriptione hic eos haud omisisset. (Conf. Wachter. Glossar. Germ. p. 556. seq. sub voce Germani, nec non Dithmarus pag. 17. 18. Cluv. & Cellar. II. cc.). Potentiores fuisse cæteris Eburones Cellarius observat, quorum habitationem inter Rhenum & Mosam, ex Cæsare, tradit fuisse, qui & castellum in finibus eorum Atuaticam, exitisse restatur (Cap. XXXI. & XXXIV.). Hoc castellum postea in urbem excrevisse, infert ex Ptolomæo (lib. II. cap. IX.); "Dein ad Tabudam fluvium Tungri & oppidum eorum Atuaticum;" ubi tamen errore transpositæ sint litteræ scribendumque Atuaticum. "Postea, inquit porro, hoc castellum Atuaca dictum est, ut in Tabula Peutingeriana, vel Adoaca Tongrorum, ut in Itinerario Antonini. (p. 174.). Sub idem tempus etiam gentis nomen assumsit & urbs ipsa Tungri dicta est. Ammianus Marcellinus Lib. XV. Cap. XXVII: *Secunda Germania, Agrippina & Tungris munita, civitatibus amplis & copiosis.*" Cum hisce Cellarii congruunt quæ habet Cluverius Lib. II. pag. 70: "Ptolomæo legitur *Ἀττάκου τῆγγον*, manifestissimo mendo, pro *Ἀττάκου*, sicut legendum esse, ex Cæsare, Tabula provinciarum Galliæ & Antonino patet. Idem Ptolomæus unum id Tungrorum oppidum refert, unde caput gentis fuisse, colligere licet. Atque eandem ob causam Antoninus,

nus, haud contentus ipsum oppidum nominasse, etiam gentis, cujus caput erat, nomen adposuit. Eademque ratio fuit auctori Tabulae, cur id primariae urbis figura depingeret. Hodie in mediis, quos supra circumscripsi, Eburonum finibus visitur oppidum, vulgari vocabulo **Tongern**/ alia dialecto **Tungren**. Hoc Atuaticum Tongrorum esse uti credatur, ea persvadet ratio, quod posterioribus seculis, ut supra ostensum, principes gentium per Galliam urbes, abjectis veteribus propriisque vocabulis, ipsarum gentium nomina adsumerint." Pag. 103. Dionem notat "per totum opus suum gentem Transrhenanam, quam vulgo Romani dixere Germanos, appellare κελτές, Gallos vero γαλάκτες, & Regionem illorum κελτικήν; horum γαλαλίας; Γερμανίας autem nunquam nisi Cisirhenanam nominare, nempe quod hæc proprie Germania vocaretur, e quinque illorum Teutiscorum populorum communi vocabulo, *Germani*; unde etiam eandem regionem nonnunquam vocat κελτικήν & ipsos Germanos Cisirhenanos κελτικόν." Quæ ipsa observatio, cum verbis Dionis ad finem §. VIII. citatis collata, Cæsaris narrationem insigniter corroborat. Tungros autem Taciti cum illis quinque nationibus Cisirhenanis eisdem esse, ex Procopio, *Rer. Gothic. lib. IV.* probare vult: "Varni ultra Vistulam flumen habitant, ad Oceanum usque protensi & Rhenum amnem, qui eos & Francos distingvit, aliosque populos hisce in oris degentes. Hi omnes, quot olim circa utramque Rheni ripam incolebant, proprium quoddam nomen singuli habebant: e quibus una natio Germani dicebantur. At communiter etiam universi Germani vocati sunt." Ex his jam utique, cum iis quæ antea dicta sunt simul sumtis, colligimus, successive in Galliam delatas diversas nationes, quarum primi fuere Tungri. Neque statim videntur reliqui Germani nomen a Tungris inventum usurpare cœpisse, sed prout Tacitum expressis verbis statuentem audivimus, paullatim, & quidem pri-

primo forte Cæresis, Pæmanis, Segnis, Condrusis & Eburonibus id hæsit; qui nimirum, cum in Galliam venissent, ibidem audierunt Tungricæ expeditionis historiam, quare, ut & ipsi metum Gallis incuterent, Germanos se vocare cœperunt, eo significaturi se Tungris fortitudine haud cedere nec minus esse formidandos, utpote ex eadem bellicosissima, ac hi quoque, Transrhenana gente originem ducentes; sequentibus identidem exempla præcedentium reliquis, ex Teutisca in Gallicam regionem venientibus nationibus. Interim vero, temporis haud exiguum forsan spatium fuit, priusquam post quinque illos populos, qui nec ipsi esse simul profecti certo affirmari possunt, cæterorum illorum aliqui adventarent; unde factum, ut jure diuturnæ possessionis (hârd) / tanquam sibi Tungrisque proprie competens & privum, Germanorum cognomen Cæsaris ævo isti haberent. Quod autem hinc de Tungris aliquid non commemoret, id appellationem fortassis ejus annis recentiorem esse ostendit, utpote quo tempore aliud nomen habuerint, jam ex historiis perditum; vel etiam, cum in iisdem fere ac Eburones locis degerent, hisce adnumerati sunt; prout de Segnis Condrusisque innuere videtur L. VI. C. XXXI: "Segni Condrusique, ex gente & numero Germanorum, qui sunt inter Eburones Trevirosque, legatos ad Cæsarem miserunt, oratum, ne se in hostium numero duceret, neve omnium Germanorum, qui essent citra Rhenum, causam esse una n judicaret." Segnos certe, cum lib. II. C. IV. haud nominentur, subinde quoque reliquorum alicujus sub nomine latuisse oportet. Ita ergo gestis cis fluvium rebus, cæteræ nationes trans-eundem colentes, cum secum reputarent, quid sibi vellet id Germanorum nomen, a Cisrhenanis tam confidenter usurpatum, & cum originem etymologicam vocabuli in proprio idiomate "mox invenirent," ipsi quoq; ita vocari gestierunt: Quo pertinet illud Procopii dictum, olim omnes Rheni accolæ, peculiari voce denota-

tos, e quibus una natio, videlicet Tungri, Germani dicti sint, at communiter etiam universos Germanos vocatos; primo quidem, secundum Dionem & Cæsarem, Cisirhenanos, inprimis quinque illos populos, deinde, juxta Tacitum, ex Cæsariensi scriptore explicatum, cæteras quoque nationes, prout singulæ Rhenum vel propius attingere, vel remotiores ab isto flumine degerunt, ita ut "paullatim" in totius Germanorum gentis epitheton verbum hoc evalesceret. Quod tamen non adeo multum ante Cæsaris ætatem factum esse, verisimile videtur, cum Fastis exceptis ne ipsa vox quidem ante illum alicubi occurrat (conf. Diss. cit. §. nostr. præc. not. d. §. XII.); probabili indicio, ob novitatem adhuc paucis eam innotuisse. Quin & Flori ætate non fuisse penitus obsoletum veterem Germanos Gallos appellandi morem, ex Historiæ Rom. ipsius Lib. III. Cap. III. elucet, ubi Cimbrōs ab extrema Gallia venisse ait, quos nihilominus contra reliquorum scriptorum fidem Gallicæ originis statuere censendus non est. (Conf. Wilde Jörb. til Ann. öfwer Pufend. Sw. Hist. p. 281.).

(b) Adduximus modo contra Eggelingium de hac re testimonium Fastorum Capitulinorum ad An. DXXXI. quorum in hac re auctoritatem agnoscit etiam Wilde l. c. & nihilo secius pag. 280. cum Sheringhamo, Orig. Angl. Cap. III. p. 57. Tungros de exercitu Cimbrorum fuisse ait; quod fieri nequit, si Marcelli jam ævo Germanorum nomen enatum fuit, cujus cum Tungri primi fuerint auctores, iidemque primi Rhenum transgressi, quomodo tum Cimbrorum coætanei dici poterint? Cæsar qui Cimbrico bello quinquaginta circiter annis fuit junior, sibi a Rhemorum legatis lectio & Antebrogio relatum (Lib. II. Cap. IV.) narrat (§. nostr. IX. nott. b.) Belgarum plerosque "antiquitus" Rhenum transductos esse, quod vocabulum sane ad seculi dimidium applicari nequit;

quit; quin de Cimbrorum bello loquentes id patrum suorum memoria Galliam vexasse produnt, tumque jam Belgas diuturnæ possessionis titulo hos finibus suis prohibuisse. Cum his paria habet Strabo l. IV. p. 135. "Nostra quidem ætate omnes (Belgæ) pacate serviunt ac Romanorum, a quibus subacti sunt, iussis parent. Sed quales diximus superioribus temporibus, tales eos fuisse intelligimus ex Germanorum adhuc durantibus consuetudinibus. Nam & natura & vitæ institutis gentes hæ sibi invicem similes sunt & cognatæ, confinem habentes regionem, Rheno divisam & pleraque inter se similia habentem - - - Adeo Belgæ Germanorum, Cimbrorum & Teutonum impressionem substiterunt." Jam vero vel multo ante Belgas, vel saltim primos illorum, Rhenum Tungros esse transgressos Tacitus vult. Neque id Wildium juvat, quod Tungros revera fuisse Cimbro, ex Cæsare (Lib. cit. Cap. XXIX. pag. 60.) patescere dicat, qui ita loquitur: "Ipsi (Atuatuci) erant ex Cimbris Teutonisque prognati; qui quum iter in provinciam nostram atque Italian facerent, his impedimentis, quæ secum agere ac portare non poterant, citra flumen Rhenum depositis, custodiæ ex suis ac præsidio VI. millia hominum una reliquerunt: hi, post eorum obitum, multos annos a finitimis exagitati, quum alias bellum inferrent, alias illatum defenderent, consensu eorum omnium pace facta, hunc sibi domicilio locum delegerunt." Postea ita creverunt, ut in solenni Belgarum contra Romanos confederatione, XXIX. suorum millia polliciti esse (Cap. IV.) legantur. Horum originem Cimbricam neutiquam negabimus, utpote quam etiam Dion (Lib. XXXIX. p. 94. cit. Cellar. Sect. XIII. §. 144. pag. 290.) adstruit; sed licet Tungri subsequentium temporum Historicis Atuatucum tenuisse affirmantur, inde tamen non sequitur, ipsos cum Atuatucis eosdem fuisse, sed postmodum forte locum istum occupa-

parunt urbemque ibi magnam condidere, munitionibus firmatam. Aduaticos vero postea Betasos vel Betasios dictos Cellarius (l. c. §. 146. p. 95.) ratur, quod non quidem inficiabimur, si florendi utriusque tempora conuenerint; sed id de Atuaticis certum, a Cæsare eosdem prorsus esse deletos, cum expugnato eorum oppido, id uniuersamque ejus sectionem, ac adeo etiam incolas, vendidisse se dicat, relatumque sibi ab iis qui emerant capitum numerum ad LIII. millia (Lib. II. prope fin. pag. 61. 62.). Quæ multitudo unde enata sit, his verbis docet (Cap. XXIX. pag. 59. 60.): "Atuatici, de quibus supra scripsimus, quum omnibus copiis auxilio Nervii venirent, hac pugna nunciata: cunctis oppidis castellisque desertis, sua omnia in unum oppidum egregie natura munitum contulerunt. Quod quum ex omnibus in circuitu partibus altissimas rupes despectusque haberet, una ex parte leniter acclivis aditus, in latitudinem non amplius CC. pedum relinquebatur: quem locum duplici altissimo muro munierant, tum magni ponderis saxa & præacutas trabes in muro collocarant."

Obijciat hic forte aliquis, suspectam videri Fastorum auctoritatem, cum dissentiat ab iisdem Livius (Histor. Rom. Lib. XXXIII. Cap. XXIII.): "Ob eas res gestas, Consulum litteris Romam allatis, supplicatio in triduum decreta est. Brevi post Marcellus Romam venit triumphusque ei magno consensu Patrum est decretus. Triumphavit in Magistratu de Insubribus Comensibusque. Bajorum triumphi spem Collegæ reliquit: quia ipsi proprie adversa pugna in ea gente evenerat, Collegæ secunda." Boji Germanica olim gens fuere, licet Gallicæ originis, prout ex Tacito (Germ. Cap. XXII.) constat. De aliis Marcelli contra Germanos gestis, neque Livius loquitur, neque reliqui scriptores. Facile igitur concludi posset, de Bojis sermonem esse Fastis, quos Germa-

nos vocent, Comenses vero Gallos, Insuabres proprio nationis suæ nomine appellent; ubi tamen eos errasse, ex Livio constat. Ast incertum est, num adhuc Marcelli ævo in Germania Boji fuerint, cum & posterius adventasse possibile sit, aliosque ita Germanos Fastos intellexiss. Nec ceterorum silentium, dum modo contrariare non ostendantur, labefactare auctoris alicujus relationem aptum est.

§. XI.

Ipsam vero Germanorum nomen, quod ad metum Gallis incutiendum Tuncros assumisse hætenus vidimus, unde ortum sit, alia eaque haud carens difficultatibus quæstio est, cum quivis pro suo captu rem explicet totumque negotium ad lusus tantummodo ingenii non raro delabatur; evidentissimo argumento, quam incertis ut plurimum ficulneisque fulcris & fundamentis Etymologiæ studium nitatur: quamquam, ubi sobrie tractatur, nec id tantillo usu suo destitutum. Ceterum de eo fere in genere convenit jam tandem inter cordatiores, fortitudinis, bellicæ virtutis atque præstantiæ notionem, appellationem hanc importare (a).

(a) Tenendum, non omnes heic Taciti narrationem fundamenti loco ponere, sed quosdam aliunde derivationes arcessere, easque interdum adeo insulas, ut merito inscribi eisdem queat: "Visum admissi, risum teneatis amici." Trademus, in exemplum diversi diversorum gustus, tam harum quam probabiliorum aliquot. Primo igitur sunt quibus ab Hebræis vocibus dicti Germani, quasi עַרְמִי, pauperes advenæ, putantur. Secundum alios Carmanis, Persiæ populo, nomen pariter ac originem debent; qui Herodoto vocantur *καρμανιαι*, ac regio eorum *Αγατάρχιδι ἡγεμονία* (Cluv. I. pag. 38. 39.). Quibusdam rursus, istæ opinio vel in Germanum

num Magogi vel Thogarmam Gomeri filios, injuriosa esse videtur eorumq; , ut gentis fatorum, juri detrabere. Prioris causam agit Johannes Magnus (Hist. Sveog., cit. Rothio Schediasm de Gladiis vett. & imprimis Danorum pag. 14.); cujus ex officina quatuor alii quoque Magogi filii, Sveno videlicet atque Gethar, Syconum Gothorumque patres, Ubbe Upsaliae conditor & Thor processerunt; unde haud mirum Mosi, utpote Johanni magno ætate multum superiori, ignotos fuisse. Posterior Adrianum Junium in patronis suis numerat; Cum nempe Gomeri triplex propago fuerit, Aschenaz, Riphath, Thogarma, ab Aschenaz Scandianos, a Riphath Riphæos sive Sarmatas, a Thogarma Germanos prodiisse, quid impedit? Accedit quod Paraphrasti Chaldaei ad Ezechielis C. XXXIX: v. 6. domus Thogarmæ, de qua Prophetæ loquitur, diserte reddatur per "provinciam Germaniæ;" (Cfr. de his cunctis Bernegg. Qu. VII. Kirckm. p. 52 - 56.). Tres priores radices, cum præter vocum aliqualem similitudinem præsidio atque fundamento omni destitutæ sint, fictionibusque nullis ex Historiis probandis superstructæ, rejiciendas esse, facile quilibet videt. Et Carmanos quidem quod attinet, quid illis cum Germanis commune, lingua, moribus, religione institutisque diversissimis? Quod licet originis diversitatem necessario non inferat, id tamen efficit, ut firmioribus, quam nominum convenientia est, conclusio rationibus egeat; cum in aliis atque aliis lingvis haud paucæ voces fortuito quoque sibi invicem magis minusque congruæ occurrant, aut discrepantes nihilominus & significatione & etymo nihilque invicem præter sonum commune habentes: quod utinam magis interdum observassent Antiquarii, & magna sane confusionis, errorum atque discepcionum vanarum segete Historiam liberavissent. Radiat nimirum luce sua, debere, præter affinitatem soni & verborum,

ex circumstantiis quoque rerum gestarum, aut veterum testimoniis, probabilitatem hypothesibus conciliari. Enim enimvero, quis vel mente fingere audebit, appellationem Germanorum, si tam alte origo ejus repetenda esset, usque ad Marcelli ætatem, vel tempora bellum Cimbricum proxime præcedentia, Græcos Romanosque latere potuisse, ab iisque respectu aliorum vocabulorum recentem habitam; quæ si ab ipso jamdum populi satore esset orta, omnium aliarum procul dubio foret antiquissima. Nec inviti enim, nos haud concipere posse fatemur, Germanos, tametsi deperdito dudum genuino & vero Numinis cultu, conservasse tamen adeo exactam de posteritate Noachi notitiam, in aliisque inprimis Thogarmæ illam recenti semper memoria recoluisse, ut post longam seculorum seriem, novitatis cupidine & quo se scilicet dulci oblectarent varietate, tritis illis & antiquis Gambriviorum, Marforum, Svevorum &c. nominibus missis, Germanorum illud & hoc significatu assumerent. Auctoritas paraphrastis Chaldæi in aliis rebus qualis sit, id loco suo pretioque relinquimus: Heic illi opponitur a Berneggero, quod Josephus (lib. I. Ant. Jud. C. VII.) Thogarmam Thygrammem vocet ab eoque Thygrammeos, Græcis Phryges, deducat, & Cambdenus (Brit. init.) Germanos ab Aschenaz, Turcas a Thogarma, prognatos ostendat, ex eo quod hi Thogarmath, illi Aschenaz hodieque a Judæis nominentur. Certe, si vulgarem prophetiæ interpretationem sequendo, Gog & Magog per Turcas explicandi sunt, multo probabilior videtur Josephi narratio. Forte & Paraphrasti, Germania hæc in mente non erat, sed alia quædam, Asiæ provincia, quam hodiernam in Natolia Caramaniam dicerem, si de antiquitate denominationis hujus certus essem. Ne Persicam quidem *regiam* intelligi negaverim, quamquam hoc in casu minus accurate mentem Prophetæ Paraphrastes affecutus esset, utpote qui de Thogarma ut ad Septemtrionem habitante loquitur; prædi-

prædicato in Phrygas ni fallor longe verisimilius quadrante. Ceterum Philologorum Sacrorum censuræ isthas conjecturas qua par est reverentia submittimus; Conferri interim potest Peringskjöld (Bibl. Glöcht-Reg. p. 11. & 13.) qui pluribus de hac re agit & Josephi confirmat sententiam. Sed "vis majora canam"? Auctor Glossæ ad Clementinam de jurejurando, a *gignendis* vel a *gerendis* populis *immanibus* hominibusque ferocibus terram Germanicam nomen sortitam, sibi aliisque persuadere allaborat (Conferatur, cujus jam vitulo aramus, Bernegg. l. c.). A *germinando*, si Joh. Teutonicum & Æneam Sylvium sequere, haud inepte vocabulum deduxeris; quibus tamen ratio denominationis eadem non est, dum illi exinde petitur, quod Germania sit verum *germen nobilitatis*, huic vero a fecunditate proles, quam tot in orbem reliquum emissæ testantur populorum examina. Neque illis qui ad vocem *germanus* (γερμανός) confugere, idem est asserti fundamentum. Erasmo namque Roterodamensi Teutisci, si reliquas conferas nationes, plurimum antiquæ *sinceritatis* & rusticanae veritatis habent; Conradus Celtes, primus eorum laureatus Poëta, qui ab ipsis Frederici II. Imp. manibus coronari meruit (cfr. Kirekm. nott. pag. 7. ni fallor) *fraternam dilectionem*, in mutuo se amantibus ac foventibus Germanis suis laudat; Ægidius Tschudus sibi in memoriam revocat, solere eos in bellis se invicem fratres compellare, ita ut etiam duces exercituum, quando milites alloquuntur, eos *ih̄r Brüder* vocent, sicut Romani suos commilitones dixere. Egge-lingium superius audivimus. Straboni Lib. VII. p. 200. sic nodus solvitur: "Statim ergo trans Rhenum post Celticis populos, orientem versus sita loca Germani incolunt, a Gallis parum differentes, si feritatis, corporum magnitudinis & fulvi coloris excellentiam species. Sed & forma & moribus & victu adsimiles. Itaque recte mihi

hi videntur Romani hoc nomen eis indidisse, cum eos fratres esse Gallorum vellent ostendere.” Hisce omnibus opponimus auctoritatem Taciti, dicentis Germanos *vocabulo a se ipsis invento*, adeoque extra propriam eorum linguam frustra quærendo, sic fuisse appellatos; idque ita evidentibus docet verbis, ut ridendo conatu constructionis indolem ordinemque immutare atque ex una duas periodos facere Eggelingius nitatur. Nec magis opus est simili conciliatione Conringii (nott. p. 41.), utpote quæ & ipsa petitioni principii superstruitur, quod Germanos propria lingua ita sese appellasse, nullo confici queat testimonio, nec aliàs evitari depravationes Cluverii & Lipsii (§. nostr. X. nott. g. & h.) possint; quod utrumque satis refellit genuina explicatio l. c. jam tradita. Ubi Johanni Teutonico Germania germen Nobilitatis ob hujus ~~impetum~~ generis abundantiam dicitur, quo magno opere sane laborat, Taciti etiam narratione seposita, hoc unum tantum lubenter a bono viro impetrare vellemus, ut seculis ad natum mundi Salvatorem proximis, parem ac nostra ætate ibidem floruisse Nobilium numerum, argumentis evinceret. Cur autem Straboni Tacitum impræsentiarum, sicut alias quoque utplurimum, præferamus, rationes sunt: 1. quod fundamentum assertio-
nis suæ in *facto* & re vere gesta indicet, cum Strabo vel his verbis: “mibi videtur,” non nisi conjecturam præ se ferat. 2. quod Romanus Cappadoce multo meliori gavifus fuerit, certiora de rebus Germanicis discendi occasione; utpote quem Vespasiani Imp. temporibus Galliæ Belgicæ, confinis provinciæ, rationibus præfuisse constat. (Conf. Taciti ipsius Hist. Libr. I. init. Plin. Hist. Nat. Libr. VII. Cap. XVI. Cluver. Libr. I. pag. 4. Conring. Præf. Ed. Tacit. cit.). Venimus denique ad eos qui vel in Gallorum vel ipsorum Germanorum idioma-
te incunabula vocis quærunt. Atque ii omnes de po-
steriori

steriori equidem syllaba conveniunt, quod sit vox *Man*,
virum significans; Prima autem unde prognata sit dis-
quirere, "hoc opus hic labor est." Hedericus (Lex: Scho-
last. cit. Rothio l. c. p. 13.) derivatam vult a Gera, flu-
vio Thuringiæ, eique adstipulantur Joh. Guil. Bruchne-
rus & Christ. Junckerus (ille in Program. Jenæ 1709. ed.
hic in *Anleitung zu der Geographie mittler zeiten* / cfr. Dith-
mar. p. 17. vel 18.) putantes Thuringos, qui primi ita
nominati sint, cum Tungris Taciti eosdem esse, atque
postea nomen ab eis ad reliquos Teutiscos pervenisse. Hoc
ideo Dithmarus rejicit, quod Thuringorum appellatio ip-
so quoque Tacito sit recentior, atque Sec. IV. demum
occurrat apud Vegetium (in Mulo-Medicina). Nec pro-
babile videtur Rothio (l. c.) ex tam ignobili fluvio tan-
tam gentem esse cognominatam; nosque item fatemur,
valde nos ambigere, an aliquem Gallis amnis iste metum vel
eum inhabitantes Nymphæ incutere potuissent. Longius
petitam, quam par est, derivationem Wachteri (Gloss. Germ.
pag. 1567.) opinamur, ex *Ger* / cupido; dum Germani
agrorum Gallicorum cupiditate flagrant, nullam eosdem
vastandi invadendique occasionem prætermitterent. Al-
terâ ejusdem etymologia, ex *Wer* bellum, non absona
equidem est, sed cum litteræ mutationem (*W. in G.*) requi-
rat, iis quæ tali non egent jure cedit. De voce *Heer* /
exercitus, quæ Cellario (Tom. I. Libr. II. Cap. V. pag.
449. ed. 1701.) Eccardo (Orig. Germ. p. 159.) & Leib-
nitio (apud Dithmar. p. 18.) placuit, idem esto judi-
cium. Johannes Goropius ex *Ger*en deducit, quod Teu-
tonis sit militem cogere; alii a particula *Ger* / prorsus,
antiquis *Ger* / ex qua & propria *Gerhard* // *Gertrud* / *Ger-*
bald / *Gerbrecht* / h. e. prorsus durus, fidelis, celer,
celebris, formata videantur (Bernegg. loc. cit. Wil-
lich. I. 4.). Philippus Burgravius (Not. ad Conring. de
hab. corp. Germ. ant. & nov. causis p. 16.) dubius
100 H hæret,

hæret, utrum ex dicto *Gar*/ an vero ex *Getwehr*/ instrumentum bellicum, syllaba de qua controversantur trahenda sit, vel etiam ex *Gerre*, *Gerra*, *Guerre*, vocabulo Celtico aut Gallico bellum denotante, quod Lipsio (cit. Bernegg.), Hertio (Not. vet. Germ. C. I. §. IV. apud Dithmar. p. 15.) Dithmaro ipsi, Lacario (ad Cap. II. Tac.) Cluverio (Lib. I. pag. 68.) Cellario (l. c.) Sheringhamo (Cap. III. pag. 57.) & Lentulo (pag. 89.) arrisit. Proxime autem accedere putamus Gothicum illud *Ger* vel *Geir* hastam, lanceam & gladium significans (Verel. Ind. Lingv. vet. Scytho-Scand. sub voce *Geir*), ita ut *German* vir hastam vel gladium portans, strenuus & bellator audiat, quod eo magis verisimile videtur, cum a militandi officio ut plurimum apud veteres alia quoque nomina desumpta esse constet. (Conf. Rudbeck Atlant. Tom. I. pag. 450. Dalin l. c. pag. 81. not. g. Rothe l. c. pag. 11. seq. atque apud illum Ancherfen Diss. de Solduriis pag. 85. & Tractat. de Valli Herthæ Deæ p. 184. 289. Forte hujus sententiæ est quoque Stobæus, Diss. cit. §. nostr. X. not. d.) Extat locus in Historia Olai Tryggvonidis maj: ab Odone monacho conscripta Cap. VII. pag. 33. ed. Istmenii Rhenhielm, ubi auctor ita loquitur: *Geiri Drotte ning rifri thar sem Geirmannia heitir* / quæ verba, an assertioni nostræ præsidii aliquid afferant, aliis judicandum relinquimus. Neque nobis ipsis ideo contraria statuere censendi sumus quod ad linguam Gothicam confugerimus, cum hæc a prisca Germanorum aliena non fuerit, sed communem cum eadem ex Scythica originem duxerit. *Geran* Goropii cum voce Gothica *Gerda*/ bellum parare, nostroque etymo *Geir* convenit. *Gar* mutatione litteræ eget, de qua re modo dictum: *Garbrecht* rite inde deducitur; *Gerhard* vero & *Gerbald* non minus commode durum invincibilemque bel-

bellatorem, virum manu promptum atque in armis strenuum significare possunt. *Gewehr* / *Guerre*, *Gerre*, *Gerra* ex eadem ac *Geru* & *Gerda* radice formata esse facile apparet; neque heic probabilitate destituuntur, quatenus modo recentioris non sunt dialecti, aut a Gallis nomen *Tungris* inditum statuitur; Nam Gallorum Germanorumque lingvas expeditionis hujus temporibus discrepantes adeo non fuisse, id quidem veritatis speciem non agre tuetur. *Wildio* (*Förbered.* pag. 268. & *Hist. Pragm.* ed. Sv. pag. 62. Cap II.) placet Gothicum *Gerra* / pro quo nunc dicimus *Görra* / facere; unde *Germanus* nec iidem sint ac *görrande och drifvande Män* / viri præstantes, seduli & industrii: Nec id quidem male.

§. XII.

Ad ea quæ hæcenus de limitibus Germaniæ atque nominis ejusdem ortu, exterorum relationes secuti, tradidimus, evidentius declaranda, domesticorum scriptorum collatione nixus, vir de omni Septentrionis regionum populorumque *Historia Antiqua* immortaliter meritus, Regni olim *Historiographus* (qui & inter primos *Antiquariorum* nostrorum, quippe *Rudbeckizantium* ante se ut plurimum, ineptire, fumum vendere atque nugari desiit) *Jacobus Wilde*, in sua ad *Pufendorffii Histor. Svec. Introductione Proëmiali*, hypothesein summa doctrina ingenioque adornatam proposuit: cujus illustratio ut superius jam adductorum ita & posthac dicendorum argumentum constituet. Atque primo quidem observamus, nomen *Othini*, multum ante *Asarum Tyrcarumque* regis adventum, ad quem origo & appellationis & imperii Germaniæ Magnæ, hoc duce præeunte viam, a recentioribus refertur, summo (saltem septentrionalibus populis) in honore fuisse & veneratione (a).

(a) Sunt vero heic innumera pene inter Eruditos sententiarum divortia. Brynolphus Svenonius, apud Stephanum Stephanium (Nott. in Saxon. Grammat. Lib. I. pag. 49.) tres Othinos statuit: "Primum Asianum vel Priscum, qui a Trojanis regibus & Saturno Cretenſi, ſecundum Tabulas Scalholtinas, originem traxerit atque Asia nunquam egreſſus ſit: Alterum Upſalinum a Svecis reliſque ſeptentrionalibus cultum & aucta ſuperſtitione cum Aſiano confuſum: Tercium illum quem in prioris numen honoresque irrupiſſe atque Mithothinum vocatum Saxo narra", h. e. Othinum Medium; cum commiſtus fuerit ex priſco Aſiano & poſteriore, Aſiano quidem & ipſo, ſed profugo Europæo & Upſalienſi factò, quique floruerit quidem hoc exulante, reduce vero, ad inſtar nebularum diſcuſſus ſit, cum cæteris qui ſub ejus abſentia divinum ſibi titulum arrogaverant." (Vid. Saxo Hiſt. Dan. Lib. I. p. 12. ed. Steph.). Aliud tamen viſum eſt von Dalino (Tom. I. p. 340.) per Audæum quendam monachum, tempore Domalderi regis Evangelium Svecis prædicantem, hunc explicanti; quod Wildio (Hiſt. Pr. ed Svec. Cap. II. pag. 402. 403. not.) minus probatur. Pluribus hic ſtatuit Septentrionis regibus commune id nomen facere Torffæum Ser. Reg. Norv. lib. II. c. III., duos Othinos enumerari Brynolpho, iſque tertium addi a Verelio Not. ad Hiſt. Gøtr. pag. 40., quocum quoad numerum conſentiat Rudbeckius Atl. Tom. II. Cap. IX. pag. 641. (Vid. I. c. pag. 205.). Ipſe ſequentes tres Othinos creditos opinatur (pag. 206. not.): 1. "Odin hin gamle / ſive Æternum rerum patrem & creatorem. 2. Boris filium, ſive vim bonitatis divinæ, in natura univerſa operantem. 3. Frialſi filium, Gylſoni coætaneum. Ex his, cum Phyſica Theologiaque ſepoſitis Hiſtorice conſiderantur, priores duos forte Forniotherum & Gorium,

rium, vetustos Septemtrionis habitatores, significare verisimile ducit; itemque communem istum regum ut patriæ patrum, apud Asas imprimis, titulum fuisse. Sheeringhamo (Orig. Angl. Cap. XII. pag. 233.) "Odinus, (qui Gothicis gentibus Woden, Voden, Oden, Othen, Godan, Guodan, Saxonis Eothan, Belgis Evoden, appelletur, concise vero etiam Wode, Ode, Othe, Gode, Guode, Woen, Goen, unde Belgis hodieque Woensdach & Goensdach, dies Mercurii.) ex Scythia Cimæriaque una secum in exercitu Saxones, Getas, Svevos abduxisse dicitur, ac fuisse dux magnanimus, manu fortis, consiliis plenus, vaticinandi arte celebris, magiæ peritus, Asgardiaæ rex & gentilitium apud suos Deorum Pontifex Maximus." Wachtero (p. 1175.) idem "Othinus, Odinus, Othanus, Wodenus vel Vodenus, dux & Deus Saxonum audit, non indigena sed peregrinus, ex plurimorum mente Phryx, bello Mithridatico a Pompejo Magno patria pulsus, vir eloquens, vates & fortitudine inclytus, qui ex Asia in Germaniam Transalbinam veniens, Saxonum gentes domuerit, indeque in Sviðoniam, pulsus in interiora Lapponibus, Germaniæ littora infestantibus, colonos duxerit, a quibus non minus quam Saxonibus, post mortem divini honores ipsi collati sint: Uxorem illum habuisse Friggam & filium Turonem, atque plures item ejus nominis fuisse, adstruit. Ulricus von Lingen (Obs. Germanice script. de orig. Poës. in Germ. & Sept. Wachtero cit.) "Scytham, Pompejo ducentis annis ætate superiorem litterarumque & poëseos apud Germanos & Septentrionales patrem opinatur." Stiernhjelm (Epist. ad Verel. cit. huic Nott. ad Histor. Herv. p. 5. seq.) existimat "duos extitisse olim ejus nominis, priscum scilicet Asiaticum, Deum Phrygium Attin, eundemque Apollinem Hyperboreum, Syrium Adonin, cujus amasia Rhea, Dea Phrygia, nobis Frigga &

Frea: Alterum Heroem, illius Othini Phrygii, longe ante ipsius adventum Svethis, Gallis, Britannis superstitione culti, Sacerdotem, qui post mortem in numinis sui nomen numenque successerit. Hunc vult Vanorum olim hostem, deinceps amicum & socium, natione Svevum, ex Hermunduris, aut Ligiis Vanos regno pellen-
tibus; vel potius olim hostes, sed post reconciliatos & socios belli sive Dacos sive Getas propinquos, eandem belli aleam expertos, una cum Vanis sedibus patriis expulsos, in Germaniam indeque porro in oras has boreales commigrare coactos. Alii alias fovent sententias. Quicquid sit, junior etiam ille, Teutiscæ gentis magis quam vel Svionicæ neutiquam fuit, nec primus Svecorum quæ hodie est nationis auctor, aut qui priscos Svethiæ incolas bello in potestatem redegerit; prout ex domesticis monumentis eorum certo confici potest, narrantibus, non ut hostem accessisse, aut vi, sed fraudibus blanditiisque, summam divinarum humanarumque rerum potestatem occupasse. Conf. von Dalin l. c. l. pag. 99. seq.; cujus etiam pag. 103. not. f. circa hanc controversiam iudicium nostrum nunc facimus: nimirum, nomen istud ante Siggonis Fridulphi filii, qui junior Othinus nobis est, adventum, sacrum fuisse, atque ab eo majoris sibi auctoritatis conciliandæ gratia assumtum; sive id jam antiqui cujusdam herois proprium fuerit, sive vetustissimorum Seytharum idiomate Dei ideam importaverit. Derivationem quod attinet, bene monet Wachterus (l. c.), dici posse, quid vox significare queat, non vero quid revera significet. Ipsi "probabile est inter alia, quod Wod significet furem, cum furorem bellicum hic creditus sit immittere; nec non quia magus ac vates fuisse est creditus, vaticinia vero fere per abreptionem furiositati similem fiant." Cluverius ex Tuistone, Teut vel Tot, deducit Dan & hinc deinceps Vodan; suffra-

gan-

gante ei Voffio. Conf. Verel. l. c. pag. 43; qui & p. 44. ex Svethica lingua sequentes radices producit: *Hde*/ fatum, item opes; *Hda*, vastare; *Hdr*, furens, infans, præposito V; *Wäde*/ periculum. Dalino l. c. & p. 52. 102. 120. originarie divinitatem designat, atque ingeniose admodum observatur cum appellatione Summi rerum Auctoris apud plurimas etiam alias prisce ævi gentes, convenire; quo pertineant Hebræorum Adonai & Jodaim, Syrorum Adonis, Phrygum Attin, Phœnicum & Assyriorum Adon & Adonin, Teutonum Teut-Ates vel Teut-Attin, Britannorum Andate, Arabum Voda, Voddon, idolum, Indorum Braminum Theologia, Vedam. Improbare autem vult ejus opinionem Wilde (l. c. pag. 200. seq.).

§. XIII.

Habitabant illi Asæ Tyræque, Othini ante susceptum iter subditi, in confiniis fere Mæotidis paludis (a).

(a) Princeps urbs regnique sedes erat Asgardia, quam Trojam fuisse ait Edda (pag. 8. ed. Gôransson, pro!) & cum *Langfegda* = *Tal* genus Othini ab antiquis Trojanorum regibus deducit (pag. 5. 6. Verel. l. c. p. 46. 47. Dalin T. l. pag. 101. not. c). Quod ita declarat Wilde (Fôrð. p. 236--251. Conf. Hist. Pr. ed. Sv. Cap. II. pag. 294. not.) ut quamquam majores suos ex illo haberet, origine tamen ipse, æque ac Asæ Phrygii, Schytha fuerit; neque hanc rei explicationem congruere negabimus, nisi modo tota de Trojano Othini genere narratio fabula sit; ab ipso forte impostore excogitata. Quatenus ad Japhan vel Javan Japheti filium ipsumque Noachum usque continuatur, a Christianorum insuper interpolationibus haud erit immunis. (Wilde Hist. Prag. p. 208. Dalin l. c.). Asgardiam circa ostia Tanais sitam fuisse, von Lingen ex Strabone & Stephano Byzantino

tino infert; Conf. Wachter, p. 526. qui hoc, modo ad mentem Strabonis, Aspurgianos non ad Tanaim, sed circa Sindicam inter Bosporanos collocantis, emendetur, probabile admodum ducit. Trans Tanaim & ad Mæotim, gentem urbemque ponit Sheringham (Cap. XII. pag. 278); Dalin (pag. 101. 102.) Tanais, Caucasi & Gæspii maris viciniam tenuisse imperio Siggonem docet: Mæotida accoluisse Asas vult Wilde (Förb. l. c.); sed (Hist. Prag. pag. 215. 216. not.) insuper nonnunquam per Asgardiam ea quoque loca ubi per tempus aliquod Othinus cum Asis suis itineris fociis habitaverat, ex gr. in Svécia Odensalu, Odinsö in Dania, intelligi veteribus vult. Pro Tanais ostiis expressis verbis pugnat Snorro (Heims Kringla Tom. I. Vngl. Sag. Cap. II.): Fyrer austann Tanagvisl i Asia / var kallat Asaland / edur Asa heimur; enn Höfuborginn / er var i Landino / föllopo thet Asgard; enn i borginne var Höfthinge / sa er Othin var kalladur: thar var blotstadur mikill. Tyrcarum regionem ad meridiem a Caucaaso describere videtur Cap. V. Siallgardur mikill gcingur af land-nordre til utsudurs (Nordost til Sudväst) sa skilur Svithiod ena miklu of önnur rífe. Fyrer sunnan siallit er eigi langt til Tyrklandis / thar atte Othinn eignir stórar (stora egendomar); Ne autem hinc aliquis inferat, non regem eum Tyrcarum fuisse, sed tantum prædia aut districtus quosdam possedisse, vel unicum adducamus locum ex Búndin Noregur (p. 14. ed. Bjørneri An. 1737.), ex quo patrium hoc ipsius regnum fuisse elucet: Buri hafur Kongur heitith / er rede fyrir Tyrkland / hans sun var Bure / fathr Othins Asa Kongs / sothur Freyres: De ipsius urbis situ videatur von Dalin (p. 164. n. i). Opposuit vero se hisce Germanorum ille post Claverium Rudbeckius Eecardus (Orig. Germ. Lib. I. p. 42. seq.) dicens; "cum Sveci suorum in Svioniam majorum, ductores duos Othinos agnoscant; occur-

rant-

rantque ea nomina in confessione fidei Saxonum antiqua;
ubi den Woden end Saren Othe renunciatur, probabi-
le admodum esse, nomen *Uls*/ quod Othino majori tri-
buere Septentrionales, non Asiaticum denotare, sed ex
gente Asarum vel Astingorum apud Vandalos (populum
Teutonicum, scilicet) oriundum, ejus Dio & Jornan-
des meminere: Confirmari hoc exinde, quod fuerit i-
tem in Vandalia campus Asarum (*Ulsfeld*)/ ubi Gepidæ
cum Longobardis secundum Paulum Diaconum pugna-
runt; is vero clare admodum ad Ossam Pomeraniæ flu-
vium situs fuisse inveniatur." Ast refutari istæ conjec-
tura facillimo negotio vel ex eo potest, quod non modo *Ulsir*
dicantur Othinus & ejus comites (*Edda*, cit. *Peringskjöld*
dio, Not. ad *Cochlæi* vitam *Theodorici*, p. 353.), sed
& *Asiæ menn* (*Herwarar Sag.* Cap. II, *Sagan af Stur-*
laugi hinum Starffama C. I, Mscr. Antiq. apud *Peringsk.*
l. c. pag. 354.); immo diserte legatur (*Hist. Heraudi &*
Bosæ Cap. I): *Hringr hefr Kongr heitid/ han ried fyrir*
Eistra Gautlandi; Han war son Gauta Konge/ sonar D-
dins/ er Konger war vsir Swithied oc kam utan af Asia;
oc frágastur Konga áttir eru frakomnar hier a Nordurlon-
dum. Nec sufficit quod ad objectiones nostras declinan-
das supponat vir callidissimus "Svecos, a majoribus tra-
ditum habentes, eos primum ad Danam vel Tanam Hol-
fatæ fluvium, qui jam Egidora, confedisle, inde fecis-
se Tanaim & gentis suæ satores in Asia collocasse, un-
de rursus Sveciæ in majorem & minorem distinctio or-
ta sit;" Non enim ad hypotheses confugiendum est,
dum ex firmioribus fundamentis aliis res illustrari pot-
est. Nominis Othini mentio in confessione Saxonum,
cultum ejus apud hosce quidem demonstrat, originem
vero item Saxonicam nequaquam. Accedit *Pauli Dia-*
coni testimonium (*De Gestis Longobard.* Libr. I. Cap.
IX pag. 750., ed. *Grot.*) affirmantis, Wodanum perhi-

beri, non ex Germania certe, sed ex Græcia oriundum fuisse. Poterit autem forsitan aliquis nobis hinc dubium quoddam adhuc movere, inprimis collata Historia Sturløgeri Laboriosi (l. c.) ubi dicitur: *Uller theim menn/ sem sanferdugr eru um tidende/ wita thad/ at Grællands og Alie menn bngdu i fyrstu Nordur ælfuna; og höfst thar tungu/ su er sidan dreifdist um oll lond. Formas dur thesa folks hiet Odinn/ er menn telja ætter til; Sed* quicquid sit de hac re, Græciam tamen Othini fuisse patriam, inde tantummodo contra reliquorum monumentorum, Scythiam unanimiter nominantium, fidem, adstrui nequit. Aut igitur falsa nobis narrare putandi sunt Warnefridus & Historiæ Sturløgeri auctor, aut aliud apud ipsos intelligi per Græciam necesse est, quam quæ hodieque ita dicitur terram. Quocirca, prout illud equidem ultimum semper esse Historico debet veritatis investigandæ medium, ita hoc cordationibus perpendendum sistimus: an fortassis cum cæteris hæc conciliarentur asserpta, si in memoriam nobis revocaremus, temporibus Cæsarum Cpolitanorum crebras fuisse ex arctico orbe factas militum, in horum palatiis sub nomine Barangorum servientium, protectiones, qui tum vigentem Græciæ vocabuli significationem laxiorem, omnia nimirum Byzantino imperio subjecta comprehendentem, domum reduces secum in Svioniam invexerunt; unde facile evenire potuisse perspicitur, eam quidem, non alteram, Historiæ Sturløgeri auctori acceptionem usurpatam. Porro, relationes ex quibus Paulus Diaconus sua de Othino hausit, vel Gothicæ fueré vel Longobardicæ, quas hujus ætatis significationem itidem secutas esse, adeo non erit absimile. Ponamus adhuc, eandem cum Edda opinionem foventes, ex Troja, quæ utique in finibus qui tum Græci imperii, olim sita fuerat, Othinum arcessere hos auctores, & sufficientem habebimus rationem, cur Græcum

cum eundem dicant; illam quidem longius aliquanto, fatemur, petitam, sed tamen non absonam. Ceterum utrum simile forte quippiam, an ipsa rei veritas, Saxo- nem impulerit, ut Byzantii regnasse Othinum narraret, alii judicent. Adhuc faciliior esset rem explicandi via, si Grikland in Tirkland & Græcia in Asiam, culpa in negligentes vel ineruditos librarios conjecta, mutaren- tur, ad modum Cluverii similiumque audaculorum, sed magnopere veremur, ut probaturi essent hanc metho- dum scriptores conciliandi te- umque Auctorum petulan- ter lacescendi, qui nasum habent.

§. XIV.

Venit (a) istic Othinus in regiones Europæ septem- trionibus atque occiduo soli subjectas, annis ante restau- ratum orbem circiter centum (b), ibique varii generis artibus (c), incolis divinitatem suam pervasit, & ex re- ligione eorum antiqua, cum suis commentis mixta, no- vam compilavit, ad bellicas tantum virtutes totam fere compositam (d); utpote quo medio felicissime posset intentum a se finem obtinere, cunctos hos populos in Romanos armandi, quorum gliscentis potestatis metus, eidemque mature occurrendi studium, de regno ipsum exciverant (e).

(a) Solebant priscis temporibus Scandianorum ad Scythas, horumque ad illos, profectiones, per Russiam ac Fenniam institui (Cfr. von Dalin p. 67. 100. 294.). Po- steriori etiam adhuc ætate Christianis Terram Sanctam visentibus has regiones fuisse peragrandas, in aliis do- cet Codex Mscr. de Gottlandiæ primis Christianismi in- crementis (Cap. III; apud Peringsk. loc. cit. pag. 454.):
Syr enn Gutland toki stethelika wíthet nekrum Biskupi / tha
kannu Biskupar til Gautlands pilagrimar til Helga Land Je-
rusalem / och í thethan haim fóru. Thau tíma var wegr

ostia um Rozaland of Grifland fara til Jerusalem. (cfr. Celsius, Aët. Lit. Svec. An. 1728. pag. 277.). Eadem ipsa via Othinum, si nullam præter Scandianos gentem adire cogitasset, usurum fuisse, haud dubium est; quod cum tamen non fecerit, vel hinc pro eis, quos finem expeditionis ejus statuimus, conatibus ac moliminibus, argumentum desumitur (Wild. Förb. pag. 268. fin.). Venit primum quidem in Holmgardiam, quæ Russici Imperii jam pars est, Venedico Sinui adjacens; inde, sive terrestri, per mari proximas provincias, itinere, sive conscensa navis, Germaniam petiit; porro Ridgothiam, Danicas insulas & Sveciam; denique, compositis Sigtunæ pro lubitu rebus, ubi etiam ipsi commorandi sibi locum delegit, ultimo Norvegiam visitavit (Wilde, Hist. Pr. edit. Lat. pag. 65. Förbred. l. c.). Quam regionum seriem dilucide indigitat Sturlonides (P. I. ad Edd. ed. cit. pag. 6. 7. 8.) dum sic loquitur: *Thessi Dthin hafthi mikinn svæðem. Rona hans het Frigida er ver kallum Frig. Han fystiz (properabat) Nordr i heim med mikinn her of stor-millo fe. = = Their komu i Saxland. = = = Tha for Dthin i Reidgotaland of eignadiz that of setti thar sin Ekiöld / faudr Fridleifs / er Ekiöldungar ero frakomnir that heitir nu Jotland er their faullutbu Reidgotaland. Thadan fer Dthin i Svithiod, Thar var sa Kongr er Gylfi het. Of er han fretti (sporde) til Asiamanna / er Asir woru kallaðir / for han i moti theim. of baud theim i sitt Riki. = = Thar thotti Dthin sage wellir of landz = kostir (lāgenhet) goðdir / of laus (feste) fer borgarstad (locum condendæ urbis) sem nu heitir Sigtun. Skipadi thar haufthingia i tha lifing sem i Trojo. Woru settir 12. Haufthingiar / at dema Landeð log (Lag). Sidan for Dthin nordat (norrát) thar til er stor (stö) tok wíth honum / sa er han átladi (mente) at lági um oll lond. Of setti thar son sin til Ríkis er Seminge het / enn*

-ennu heitir Noregr. De telia Noregs Kongar of swa Jar-
 -lar thangat (thit) áttir sína. Med Othin for Yngwi/er Kongr
 -war i Swisthiedu epter honum. In eundem sensum differit
 -Yngb. Saga. Cap. Xlii. For þan forst wæstur i Gardarífi
 -vitha sudur i Garland. Þan átti marga seno: Þan eig-
 -nadi; Dáti wítha um Garland of sátte þar seno sína til
 Lands-geizlo (landets Styrkel). Þa for þan nordur til
 Siawar (Fasvet) of tok ser búsqad i ey einne, þar hei-
 -tir nu Odins ey i Fione. = = Enn er Othin spurde / at
 -goder Landekostir woru austur at Gylsa / for þan thannof.
 Heic cum iphsus in Fionia commoratio post Saxonicum
 & ante Svethicum iter ponatur, in Prologo Eddæ vero
 ex Saxonia in Ridgothiam adventasse dicatur, clare ap-
 -paret, ex Ridgothia eum in Fioniam navigasse, & post-
 -ea demum in Sveciam; quod & situs regionum requirit.
 Ridgothiam per Smolandiam Verelius, Bicerne per Jem-
 -tiam, Herjedaliam & Helsingiæ partem, explicant: Cfr.
 von Dalin qui p. 106. not. g. posteriorem quoque sen-
 -tentiam ea, qua Dania intelligi statuitur, probabiliorem
 putat, quod in via istæ provinciæ essent Othiní, Scan-
 -diam petentis; hanc enim prius quam Germaniam illum
 adiisse contendit. Wildii opinionem vide Hist. Pragm.
 ed. Sv. pag. 346. 347. 348, quæ utique ei quam modo
 tradidimus provinciaram seriei non repugnat; quin e
 contrario eandem prorsus ipse hic Historicorum nostro-
 rum primipilus defendit pag. 266. 268. 269, not. Cum
 etiam Sturlonides Ridgothiam per Jotland sive Jutland
 interpretetur, haud videmus sufficientem Danis nos op-
 -ponendi rationem; inprimis dum p. 110. not. b. von
 Dalin ipse agnoscit Skjoldungorum prosapiam, a Skiold
 Ridgothiæ rege oriundam, eandem esse quæ in Dania
 postmodum floruit: Accedit, relationem quam exhibui-
 -mus, ubi expressis verbis in Saxoniam prius, inde per
 Ridgothiam in Sveciam profectus Othinus statuitur, re-

vera magis Jutis favere quam Norlandis, adeoque argumentum allatum pro nostra potius sententia pugnare, contrariæ vero, propriæ ejus, adversari; prout facile apparet mappas Geographicas inspicienti cuilibet. Cæterum modo hoc loco, dumque de Othini itinere agitur, Jutiam intelligi concedatur, nemini de subsequentiæ ætatum, vel ejusdem etiam, aliis nominis istius acceptio- nibus, controversiam movebimus.

(b) Wilde centum & triginta fere annis ante natum Christum Asia profectum infert ex serie genealogica Svethiæ regum, qui post eum vixerunt (Sörb. p. 120. 130. 264. seqq. Hist. Pr. Sv. ed. Cap. II. pag. 90. - 93. not., nec non pag. 408. - 453.). Tempus, quo placita ejus a Septemtrionalibus assumpta sunt, inter An. CXX. & CXV. constituit (Sörb. pag. 32.). Cimbrorum expeditionem primum fuisse laborum fructum contendit, vi- vo adhuc Othino factam, cujus intentum finem multo post Gothi, & ipsi ad eadem hæc molimina emigratio- nis suæ natales referentes, perfecte demum obtinuerint, una cum aliis seculorum barbaror: populis Romanum in Italia Imperium extinguentes (pag. 284.). Calculos Chro- nologicos magni parentis in præf. ad Tom. II. (pag. 6. - 12.) tuetur Nobil. Andreas Wilde; probatque in aliis ipsius de Germ. Magna hypothesin Joh. Benzelius (Diss. de Fundamentis quibus nituntur dos mariti aliaque jura, Præf. Nob. D. Nehrman §. 45.). Eisdem principiis nititur atque ex serie Sveciæ regum CL. & Norvegiæ CXL. an- nos, quibus Salvatore mundi antiquior Othinus sit, exfur- gere, probatæ notæ auctorum fide demonstrat Joh. Go- thenius (Diss. de Fundam. Chronol. Sv. Goth. Præf. Cel. Dn. Svenone Bring. Part. I. cujus recensionem vidimus in Svensf. Bibl. III. Stycket p. 194.), exemplis simul aliunde quoque desumptis probans, *medium* illud XXX. annos cuilibet generationi tribuendi, tutissimum optimum- que

que esse. Cum vero in tanto temporis spatio de paucis, ad 40. vel 50. annis adeo anxium esse non liceat, numero rotundo usus, ad centesimum annum Othini in Scandinaviam adventum refert; quod haud videtur incongruum.

(c) Variis illæ apud veteres nominibus appellantur, *Utgervi* / *Idrotter* / *Sionhverfinge* / *Bragder* &c. quas magicas fuisse antiqui narrant, ac posteriorum quoque temporum Eruditis ad nostros fere dies ut plurimum probatum fuit. (Vid. Schefferus Upsal. Antiq. p. 94. Stiernhjelm Anticluv. p. 145. Stephanus Stephani Nott. ad Sax. lib. VI. pag. 138. A. Ryzelius Diss. de sepultura SvioGothorum, Præf. Joh. Uppmårck, Upsal. 1707. Part. I. p. 18. aliique). Liberarunt vero eum ab hac culpa Wilde (l. c. p. 255. 260. 267. 268. Hist. Pr. Sveth. ed. pag. 270. -- 283. 301. 302.) von Dalin (p. 108.) Bring (peculiari Dissertatione) Benzelius (l. c.) &c, per "fraudes phycas pariter ac politicas rem explicantes, quibus ad fidem dictis faciendam adducebantur faciles atque dolum non metuentes istorum temporum homines." Cfr. Sturlonides, Proli ad Edd, & Yngl. Sag. (cap. II. seq.) ubi & (cap. V.) ait certasse Othinum cum Gylfone in ejusmodi artibus: *Utgerthe their Gylfe sátta sína (foedus pepigere, Oth. & Gylf.) Thui at Gylfi thottist eingi frapt til hafa / til mótstöðo wít Alfana. Margt attust (försöktas) their Dithin wít of Gylfe / i Bróðrum of Sionhverfingom / oc'urdo Hver íafnann rífr. Cap. II. hæc habet: Othinn var Hermadur mikill of mik of wíðförrull (wíðförrad) oc eigi atíð mörð Dake. Han var ía síuríull / at i hmerre erfso feek han gagn of síra kom / at hans menn trudo thui / at han atte beismilann (egen) sígur i hmerre erfso. Thar var hattur (sed) hans of hann sende menn sína til erfso / edur adrar sendefarar (beshallningar) / at han lagde bádur höndur i höfuf*

sut thein / oc gaf thein bianac (willsignesse); trudo thein
at tha munde welfaraz. Swa war otram hams menn /
hwar sem thein urdo i naudom stadder / a sia eda a Lande /
tha kollotho thein a nasu hanns / oc thotti jasnannu sa af thui
fro; Thar thottust thein eiga alli traust er han war. Han
for apt so langt at han dwaldr i ferdiane mörgr misere (ähr)
Cap. VI. de magia ejus varia adducit, quæ eleganter pro
more suo declarat von Dalin (l. c.). Obtinuit autem
his omnibus artibus: at hwar sem thein foru, thotti mikills
um; tha wert oc lifart Godum enn mannum. (Snorro Pr.
Edd. pag. 6. edit. cit. Confr. Cap. III. Yngl. Sag. &
Benzel. l. c.).

(d) Dignum notatu est, adeo callide subduxisse pri-
scum hunc Muhamedem calculos suos, ut non prorsus
abrogaret pristina gentium instituta, sed reformaret tan-
tummodo suisque applicaret commodis. (cfr. Wilde pag.
270. &c. Dalin p. III. seqq.). Huc pertinet quod no-
mina divinitatum antea cultarum retinuerit sibi que & A-
sis itineris sociis arrogaverit; quibus cæteroquin etiam ha-
bitacula & agros, in auxilii præstiti & laborum præmium,
tribuit, prout Snorro ait: Illum feek han thein goda
bolstadi. cfr. Yngl. Sag. Cap. V. fin. ubi etiam quosdam eo-
rum nominat, Njordur / Freyer / Heimdallur / Thor / Vall-
dur; qui omnes postmodum pro Deis a Septentrionalibus
culti sunt, vel cum antiquis nominibus numinibus que con-
fusi. Vid von Dalin Cap. V. ubi de religione veterum agit;
Nec non Edda, incipiendo a Damesagai Quarta pag. 17. &
seqq. Expressis autem verbis hoc urgetur Dam. XXVI.
pag. 94. ubi colloquium Othini & Gylfonis de Deis rebus-
que ad cultum eorum pertinentibus una cum ipsa Edda
sonatur: Of er Asirir heira thetta sagt / gæfo thar ser thesi
nosa Asanna. At tha er langur standir iði / efadiz (twi-
lade) menn ecft at allir wæri einir / thar Asirer nu er fra
sagt

sagt of thesit Asir er nu woro. Of war Aulothor kallade
 Asathor ic. Cfr. Verel. ad Gôtr. pag. 42. Cum vero fi-
 nis ipsius, odii quod in Romanos conceperat expletio
 esset, totam religionem ad commendandum & animis
 hominum inspirandum contemptum mortis instruxit atque
 bellicam virtutem cæterarum omnium præstantissimam
 constituit; pene dixerim unicam, tantus erat furor, vir-
 tutis titulo honoravit. *Kvætur* sc. ejus dogma erat: *Þu*
thinn heitr Asfadr thui at han er fadr allra Godanna. Þan
heitr oc Þalfodr / thui at hans ofka synir ero allir their
er i wal falla. Þheim skipar han Þalhell of Þingolf oc
Þeita their tha Einheriar; Dæmes. XII. p. 36. De reliquis
vero ita præcepit, Dæm. XVI. p. 48. Hel fastadi hann
(Asfadr) i Nifheim of gaf henni wald yvir nio heimum.
at hon skyldi skipta viftum med þeim / er til hennar kom-
ma. Enn that ero soittðauthr menn of ellidauthr (Benz-
L. c.). Hæc denique omnia ut eo arctius mentibus im-
primerentur, illis qui salvari post mortem cupiebant,
sæltim gladii ore moribundos se signandi necessitas erat
injuncta; exemplum dante ipso impostore, ut habetur
Yngl. Sag. Cap. X: Othen warth soittðauthr i Swithlod /
oc er han war at komin dautha / let han marka sic geirs
oddi oc eignadi ser alla wapndautha menn; sagdi han sig
mundo fara i Godheim oc fagna thar winom sinom (Cfr.
Schütze Lehrbegriff supra cit. p. 280. seq.

(e) In bello Mithridatico a Pompejo Magno patri-
 a pulsum esse, communiter fere creditum est; Conf.
 Verel. ad Herv. Cap. I. & II, Torffæus, Arngrimus Jo-
 næ & Messenius, apud Wildium H. Pr. ed. Sv. p. 265,
 266. Von Dalin a Trajano Imp. fugatum (p. 103. cet.),
 auctor est. Totam de Romanis Othino bellum inferen-
 tibus historiam, calculis chronologicis repugnare, ex iis
 quæ not. b. adducta sunt forte patebit. Mithridati equi-

dem Ponti regi, at non Eupatori sed Evergetæ, cor-
vum facit Wilde, Förb. p. 264. Ex genealogia Othini
a Simone Dunelmienti tradita, nihil prædii pro Tra-
jani ætate asserenda desumi posse ostenditur in Dissert.
cit. Gothenii. Verba: Othin var Tyrkia Kongur/ han
flodde fyrer Romverjum nordur hingath/ quæ ex Lang-
fedgatal in opinionis suæ robur allegare solent, a Roma-
nis pulsam eum esse contententes, Wilde (l. c.) male
interpretatos eos esse probat & ex conciliatione Sturlo-
nidis cum isthoc scriptore, reliquisse quidem patriam O-
thinum fatetur, metu indies crescentis sibi quæ admodum
formidandæ horum potentia, non vero ab eisdem bello
adhuc pressum fuisse; licet finitima jam regna infesta-
verint. Ita namque narrat expeditionis causam Snorro
Yngl. Sag. Cap. V: I thann tima foru Romveria Höf-
dingiar wida um heiminn of brutu under sit allarthio-
ber; enn marga Höfðingiar flodo fra theim ofridr fra sinum
eignum. Enn fyrer thui at Othin var for-spar of höfðun-
gum (förespäende och mycket flöt) / tha wisse han at hans
afgæwame munde um nordur halfo heimisins hoggia. Tha
satte han brodur sina We och Wila fyrer Nægard; enn han
for oc Diar allir med honum / oc misit Mannfolk. Nul-
lus heic invasionis aut hostilitatum a Romanis re ipsa
adhuc Othino illatarum mentionem occurrere, quis
non videt? sed innui tantummodo, eum, cum valde pru-
dens ac sapiens, imo insuper divinandi arte præditus,
vir esset, hosce illorum progressus cum videret atque
posteris suis sub boreali plaga imperaturos cognosceret,
priusquam ad se quoque ordo belli quandoque veniret,
iter ingredi cœpisse. Conf. Wilde p. 66. etfl. ubi artes
Romulæ gentis exponit, adversus quosdam hoc tempore
populos usurpatas, ex quibus intensionem eorum consilia-
que, totum sibi sentim orbem terrarum subjiciendi, O-

thinus cognoverit. Fugæ igitur genus hic adfuisse perspicitur, inprimis si ad *Langsbedgatal* simul respiciamus, quod manifesti mendacii, ubi lenior interpretatio admitti potest, citra necessitatem arguendum non esse putamus; Coactio enim quodammodo erat. Ita scilicet rem considerans nullo negotio quivis pervidet, vindictæ cupidinem & invidiam, cum necessitate aliqua & metu conjunctas, exivisse regno virum. Hinc illa bellica religio, hinc tot fortitudinis stimuli. Præscientia vero ejus, de qua loquitur *Sturlonides*, ex nota ipsi nationum VII. trionaliū indole consiliisque politicis, *Wildio l. c.* bene declaratur.

§. XV.

Ut magis adhuc ad fortia quævis patranda, idque cujus causa hæc omnia molitus fuerat strenue quandoque perficiendum, stimularentur, cunctis sui sequacibus honorificum Germanorum nomen imposuit (a); quod quidem notum antea ex parte fuerat, usitatumque populis quibusdam, ex eo autem tempore latiore significationem nactum est, ita ut ad postremum omnem, ejus quæ Oceanum, Danubium, Rhenum & Vistulam interjacet, terræ tractum complecteretur (b).

(a) Confr. *Wild.* pag. 277. Etymon vocabuli supra vidimus rationemque cur idem assumerint *Tungri* explicavimus. Postea temporis non minori in pretio erat; sicut de *Nerviis Trevirisque* testatur *Tacitus Germ. C. XXII*, eos Germanos vocari summa contentione postulasse, nec ullo modo pro *Gallis* haberi voluisse. Esse quidem expeditionem *Tungrorum* *Othino* ætate superiorem diximus; at hoc nihil obstat, quo minus ab illo sollemniori demum applicatione usurpari Germanorum appellatio cœpta sit, atque, cum paucarum nationum prius esset, fir-

mata magis pluribusque communis reddita. Cur vero ejus, inquires, in domesticis Scandiæ historiis, inter cætera hujus nomina, mentio non occurrit? Respondemus: Neque apud reliquos Germanos id attributum deprehendere licet; quos tamen ab exteris, non se ipsis, ita cognominatos, contra codicum Taciti antiquorum & genuinorum fidem, quis temere affirmaret? Othinum tempore a Scandis quoque usurpatum forte fuit, postmodum qua ratione evanuerit, haud dixerimus. Ceterum pro apodictica hoc veritate nemini obtrudimus, aut e conjecturarum hactenus classe exclusum volumus, cum parum id referat unde ortum sit nomen, dum modo de ipsa re clara extent auctorum testimonia. Interim tamen absimile non est, Othinum nullum stimuli genus omittere voluisse, quin multo majora quoque, quam hoc est, a prudentia & sagacitate ejus nobis promittere, qui eum describere veteres nos jubent.

(b) Populos quos adiit Asarum rex, audivimus fuisse Holmgardiæ incolas, Saxones, Danos, Svecos, Norvegos; quibus omnibus sibi devinctis, suisque placitis, tum qua religionem tum qua cætera, imbutis, ut eo certior de fide ipsorum esset, singulis unum filiorum præposuit: Holmgardis scilicet Sigurlanium, Saxonibus Vegdregum, Beldegum & Siggonem, Danis Skioldum, Svecis Yngvem, Norwagis Semingerum: quibus subinde Gaute, Gothis præfectus, subjungitur (Cfr. Botin, *Utkast til Sv. Folkets Historia* pag. 19.). Ipse in Svecia & quidem Sigtunæ ad Mælarum lacum consedit, nec summam rerum sibi divinarum humanarumque reservasse est quod dubitemus (Wilde p. 268. Dalin 107. 109. 112. 322.). Saxonum hic nomine non eos solos intelligendos esse, quos nunc ita vocamus, ipsa verba Sturtonidis testatum faciunt (Prol. cit. p. 6. 7.): *Their komo i Særland oc eignadiz*

eignadz Othin thar wida Landit of satti han thar til Landz
 geylo/ sym. sina. Wegdreg red fyrri austr Sarlandi. Anar
 son hans het Waldeg/ er wer kaullum Walde: Han att
 Westfal/ thar riki er swa heitir. Tridi son hans het Sie
 gi/ hans son Herir/ fadr Bolfungs/ er Bolfungar ero fras
 komnit: their redo firi Granlandi. Fra ollum theim ero
 storar attir somnar. Unde, cum Saxlandia appellatio
 Westphalia, Franconiam & eam quam Saxoniam Orien
 talem vocat regionem, Auctori comprehendat, bonam
 Teutoniae partem Othino paruisse, indubitanter infertur.
 Immo von Dalin (p. 110. citat.) Ost-Saxen per Teu
 toniam Orientalem, Westfal per Occidentalem, & Grank
 land per interiora Germaniae, cum regionibus ad Rhenum
 sitis, vertit, nec incongrue certe; ut probari potest in
 aliis ex Paulo Warnefrido (lib. I. cap. II.): "Vodan sa
 ne, quem adjecta littera Godan dixerunt, ipse est, qui
 apud Romanos Mercurius dicitur, & ab *universis Ger
 mania populis* ut Deus adoratur." Quin & huc pertinet
 Tacitus (Germ. c. IX.): "Deorum maxime Mercurium co
 lunt (Germani), cui certis diebus, humanis quoque hostiis
 litare fas est." Jam vero constat, summum Deorum fuisse
 Scandianis, etiam Germanis, Othinum; quare de nullo quo
 que alio, in primis testimonio Diaconi accedente, sermo
 nem esse Tacito, dilucide apparet. Germaniae porro vo
 cem, non Teutoniam solam Paulo significare, sed totam,
 quae olim erat, Germaniae Magnae terram includere, su
 pra (§. V. not. c.) observavimus, atque idem adhuc
 vel inde patescit, quod e Plinio nomen Scandinaviae ha
 beat, unde nec Germaniam intelligere, quam hic, aliam
 vel aliter acceptam, concludi jure posse videtur; Pl
 nii vero Germania, aequae ac Taciti, quod ipsa illa Ma
 gna fuerit, nemo dubitat. Per totam ergo etiam Ger
 maniam Magnam Othinum pro Deo fuisse cultum, evi
 dens est consequentia. Sub Holmgardiae incolarum no

mine illi fere, qui Estoniam & Ingriam cum Russiæ parte tenebant, veteribus veniunt (Dalin. p. 294. Wilde p. 269.). Cum itaque ex domesticis scriptoribus Othinii potestati paruisse demonstrari queant hæc regiones, Venedico Sinui adjacentes, & Teutonia, Dania, Svecia, Norwegia; atque Germaniæ Magnæ iidem fere fuerint limites; quam amice omnino conveniat de finibus Othiniani imperii exteros inter & Scandiæ domesticos historicos, facile quivis pervidet. Insuper accedente in istoc etiam puncto utrorumque consensu, quod Othinus pro Deo universis in illo terræ tractu degentibus populis habitus fuerit, adhuc tutius pro certa res venditari potest. Imperium autem ejus æque late ac cultum & religionem se extendisse, vid. Wild. p. 275. cer. Hinc est quod hodieque Belgis dies Mercurii Woensdag dicatur, certo indicio, & inter ipsos pridem Odinum divinis honoribus fuisse gavisum (Conf. Sheringh. cit. §. nostr. XII. not. a. Dithmar. p. 55.). Denique monendum, non omnes nationes, quæcunque illum unquam veneratæ sunt, statim, aut ipso adhucdum vivo, placita ista adsumsisse heic contendit; cum & successive hoc fieri potuerit variisque de causis; ut sunt bella, foedera, uniones populorum, commercia, migrationum societates &c.: Neque omnes forte æqualiter omnia Odiniæ probarunt instituta, moresve inde dependentes adsciverunt. Unde enata sunt illa apud scriptores dubia, utrius genti, Germanis an Sarmatis, hæc vel illa natio esset adscribenda? cum utriusque, ex parte, imitaretur vivendi credendique rationem, neutri perfecte similis; quale quid Tacito evenisse, supra, ubi de Venedis Peucinisque actum, diximus. Fenni hodierni Lapponesque, pro ut sub Germaniæ Magnæ vocabulo intellecti esse probari nequeunt, ita neque Othinianis eosdem imbutos fuisse principiis, præter auctorum silentium, toto coelo dif-

ferentia lingvæ, vitæ & religionis genera indicant; posterioribus enim demum temporibus Svethico accessisse regno, notum est, quæ vero ante fuerant commercia, belli tantum pacisque negotia attigisse. (Confr. Wild. pag. 278. 279.).

§. XVI.

Fuisse igitur Odinum imperii Germaniæ Magnæ auctorem, extra controversiam posita res haberi debet. (a).

(a) Terminos ejus jamdum in præcedentibus, vel ea ipsa de causa, reliquis opellæ argumentis prolixius tradidimus, quod inprimis illorum ex definitione, quæ de Othino ad ductum indigenarum nostrorum scriptorum postea dicta sunt, declarentur. Præcipue tenendum quod §. V. fin. not. aiebamus de fundamentis quibus nixi judicia ferre exteri solebant, utrum huic vel illi genti populus aliquis connumerandus esset, nimirum lingvæ morumque & vivendi generis cum una alterave earundem majori vel minori convenientia. Mores vero cum ex religione multum dependeant, neque hæc sibi exiguam hic partem vindicat: Adeoque militaris etiam illa Asarum regis, causa erat singularis bellicæ, non virtutis semper sed & rabiei, quam Germanorum criterium historici antiqui fecere: nec non vitæ institutorum indidem fluentium. Consequenter eadem religio, licet non injecta Othini mentione, quem quidem ceu auctorem harum rerum omnium ignorarunt, considerationem scriptorum, in quaestione istac tractanda versantium, ingressa est. Si autem religionem Othinianam pro judicandi argumento ante oculos habuerunt, eam quoque, vel saltim principalia ejus dogmata, apud omnes illos populos vigere sibi persvaserunt, quos Germaniæ vocem complecti credide-

didere; excipe sis nationes subsequenti tempore peregre forte illuc advectas, quæ & ipsæ nihilominus ob vicinitatem sensim ad similitudinem reliquorum Germ. conformatae sunt. Ceterum cave per Imperium Magnæ Germaniæ statum aliquem *secularem* innui putes, aut de Monarchia quinta ab Othino instituta nos somnari; cujus nulla occurrere in annalibus vestigia, ambabus manibus concedimus; Recte enim monet Conringius (Exercitatt. Acad. VI. Thes. VI. cui adfentitur Schurtzfleischius, Diss. de rebus Svio-Gothicis p. 6.): "Germanicos populos, utut unius fuerint originis & lingvæ prope ejusdem, imo unam Germaniam ferme omnes habitaverint, proxima mutuo vicinitate juncti, attamen in unam rempublicam omnes nunquam, sed plerosque, & quidem solis Septemtrionalibus trans Balticum seu Svevicum mare habitantibus exclusis, admodum fero felicibus Francorum armis coaluisse." Sed Imperium Sacrum loquimur, quod quidem Othino vivo sub uno fuit capite & hujus ex nutu regebatur, at magis ut Dei quam Principis, eoque demortuo quælibet natio independens ab altera mansit. Syethiæ quidem Regibus a Danicis Norvegicisque prærogativa concedebatur aliqua, quæ vero præter ordinem & dignitatem vix quicquam comprehendebat, adeoque, imperii & dependentiæ v. f. v. nullum est argumentum (Cfr. Dalin p. 583. not. d. Wilde Hist. Præd. Sv. Cap. III. pag. 316. 326. 328.). Quod de Holmgardis dicunt nonnulli, eos nempe Svecorum *superioritatem* (facecite hinc Prisciani!) agnovisse (Dalin p. 304. 357. aliique passim), neque id, si quid fuit, ex Othinianis institutis derivandi certæ rationes adfunt; quin e contrario ipsam rem quoque satis demonstratam non esse contendit Wilde (l. c. pag. 403. 404. 405.). Adhuc minus de Teutiscis tale quid prædicandi fundamentum novimus, sed omnia potius deficiunt monumenta id innu-

entia;

entia: Esto namque Odinum Sigtunæ hic habitasse atque sacrorum quandam Cathedralem sedem instaurasse, quæ deinde Upsaliam translata est; inde tamen ad civile aliquod in Germ. regimen conclusio haud valet. Daniam & Norwegiam templum hoc Upsaliense pro primario agnovisse, haud facile negatur; Teutones vero item fecisse, ne id quidem tuto affirmare possumus. E contra, si etiam extra controversiam ponitur, Othinum Danis Norvegisque Templum Sigtunenſe statis temporibus visitandi officium injunxisse, quod in harum nationum Eruditorum auribus minus eleganter sonare, in aliis ex Gerhardi Schoning *Försög til de Nordiske Landes/ særdeles Norges gamle Geographie* (pag. 105.) *divinari* sc. potest; probabile tamen est, prævidere Vejovem potuisse, tam arctam occidentales inter atque arctas nationes unionem diu duraturam non fore, ac illa esset quæ inter hosce invicem institui quiret: idque ob vastum quod interjacebat mare, quod transire religionis causa Germanis hodiernæ acceptionis tanto difficilius fuisset, quanto minus populi eorum, saltem plerique, Taciti adhuc quoque & subsequenſibus (ideoque forte Othini itidem) temporibus navalis rei peritia Sviones Sitonesque adæquarunt. Habere nihilominus & illi templa sua, cujusmodi in Marsis, nomine Tanfana Tacitus meminit, Annal. Lib. I. Cap. LI; atque Germ. Cap. XL. aliud Herthæ Deæ dicatum fuisse in Oceani quadam insula testatur: Quæ quidem templa non per magnifica ædificia, sed lucos tantum, prout & erat Naharvalorum illud (Cap. XLIII.), interpretantur Cluverius (Lib. I. pag. 287.) & Dithmarus (p. 57.). Ut verbo denique dicamus, post fata institutoris Imperium Germaniæ Magnæ, præter nomen, religionem, linguam ac mores eosdem, importasse aliquid Septentrionalibus Teutiscisque commune, statuere non audemus, vocemque Imperii improprie heic usurpamus:

Utatur vero eadem post ipsum hypotheseos Auctorem Wildium (l. c. Cap. I. pag. 19. 20. not.) qui Svethice etiam per Råisfærdðunne illam reddit; Cui nec in re ipsa quidem absolute contradicimus, sed tantum non satis stringentia esse argumenta adhuc putamus, nobisque hæcenus haud perspecta fatemur. Certe & citra hujusmodi seculare imperium sola religio atque longe firmissima superstitionis vis fini Othini obtinendo suffecissent, nisi ipsa sub apparatione subita eum mors Sigtunæ occupasset, (Von Dalin T. I. p. 114. §. 22. & 23.). Qui autem eo usque hic progrediuntur, ut Willdiana hypothesei contendat Sveciam Germanici alicujus regni partem provinciamque constitui, næ illi, si serio id dicunt, consequentiores agunt. (Cfr. sis von Dalin Præf. T. II.).

§. XVII.

Solet inter Philosophos in requisitis hypotheseos probabilis illud quoque poni, ut phænomenis naturæ explicandis idonea sit. Idem in Historia locum obtinet, atque prout alibi semper, ita circa hanc etiam quam nunc consideravimus, observandum est: Cujus utilitas consistit in explicanda illa modo dicta & maxima omnino similitudine affinitateque lingvæ (a), religionis (b) & morum (c) inter Scandianos & Teutifcos, quam ad oculum ostendunt tantum non omnia priscorum temporum monumenta, unoque ore quotquot sunt loquuntur & agnoscunt etiamnum rerum periti (d). Quæ convenientia, tametsi vel sola fidem dictis in præcedentibus §§. conciliare apta sit, atque hypothesis jam aliqua ex parte non tam probabilitatem præ se ferat, quam certitudinis pene induat speciem; contrarium tamen ex fide dignis testimoniis vel aliis firmis argumentis evincere valenti, lubenter victas dabimus manus (e).

(a) Scythicus equidem uterque populus origine erat, prout unanimis est antiquitatis consensus, attamen post migrationem & communem patriam factam, accedente inprimis rationi invicem commercio, magis magisque sensim degenerasse a matre Scytharum lingua (Grot. Prol. pag. 8.) Scandorum Germanorumque idiomatica, non obscure quilibet videbit; quare & novam quasi loquelam (nec eam quidem a temporum postmodum ad nostram usque ætatem insignibus mutationibus liberam) adeoque vetustissimo aboriginum sermoni aliquantum abssimilem jam tum redditam, addidisse ad gentes suorum dogmatum sequaces, Othinus Asiaticus Sagarum seu Historiolarum exaratoribus dicitur. Cfr. Wilde Hist. Pr. pag. 72. Jörh. p. 270. Vexionius Epit. Descriptionis Svec. Goth. Penning. & subjectarum provinciarum, lib. III. cap. I; nec non Mscr. cit. Peringskiöldio ad Vit. Theod. pag. 354., apud quem pag. præc. 353. Prologi etiam Eddæ hæc verba habentur: *Their Æsirir toku sler kuonsaung thar innan Lands (i Swithiödi) enn sumer sonum sinum / of urdu thesar ättir fölmennar / so ad um Særland of allr thadan um Nordur ælfur dreifdist / so ad theirra tunga Æsiae manna geet ein um æl thesi Land. of thad thikast menn skinia meiga / af thui at skisuth eru Langsedga norn theirra / at thau norn hafa folgt thesari tungu / of their Æsir hafa hafi tunguna nordur hingath i heim / i Noreg of i Swithiöth of i Danmörk of i Særland; of i England ero forn Landshetti of stadahetti / thau er skilla ma at af engi annan tunga eru gefin enn thesi.* (Conf. ed. Göransl. p. 8; ubi tamen hic locus ita non est plenus ac in ea quam Peringskiöld adhibuit editione Roseniana). Quod de Anglia jam dicitur, ab Anglo-Saxonibus, Sec. V. hanc terram occupantibus, profectum est; quos, sive Teutisci fuerint sive Scandiani, sive ex utrisque mixti, lingua ab Othino in

Germaniam inuenta loqui oportuit. Neque negarim tamen omnino, potuisse & ibi aliquid machinari Asarum Principem; sed tacent scriptores, tam domestici quam exteri.

(b) Explicat istam rem fusc & quomodo sua commenta cum pristina Teutonum religione commiscuerit Othinus ostendit Wilde *Grth.* pag. 270. . . 275. quocum confir. de Diis Germanorum agentes, Lentulus pag. 5. 300, Schüze *Lehrbegr.* p. 280 alibique, Schefferus *Ups.* Ant. p. 61. 79, Cleffelius *Præcogn.* § XIV. rel.; & quidem Dithmarus p. 53. etff. hæc enumerat eorum nomina 1. Sunna sive Frejus. 2. Maan, Luna. 3. Tuisco vel Tuisto. 4. Othin, Odin seu Vodan. 5. Thorons, Tharan. 6. Frea. 7. Satur. 8. Hertha, Terra.

(c) Elucebit id abunde conferenti laudatum sæpius Taciti de situ, moribus & populis Germaniæ librum cum elegantissima von Dalini *Hist. Svecana* & speciatim Cap. IX. ubi de moribus Scandianorum agitur; Vid. & Vexion. lib. IV. cap. II. Inprimis vero utrique nationi articulus fidei primario fundamentalis id erat, quod de universis Germanis Tacitus Cap. XIV. prædicat: "Nec arare terram aut expectare annum, tam facile pervaseris, quam vocare hostes & vulnera mereri. *Pigrum quin imo & iners videtur sudore acquirere, quod possis sanguine parare.*" Omnem infimul tamen similitudinem ex Othinianis institutis solis arcessere nos haud putes, cum & aliquem prædicta communis ex Scythia origo sibi jure locum vindicet.

(d) Conf. Vexion Lib. III. Cap. VII. & VIII. nec non vide sis testimonium Joh. Baptistæ Burgos, Genuensis, *Commentat. de Bello Svecico* p. XIX.

(e) Interim dicta claudere lubet verbis Gothofridi Schüze (*Lehrb.* p. 65.): Da die alten Deutschen und Nordischen Völker sowohl wegen ihres gemeinschaftlichen Ursprungs und der daher entstehenden nahen Verwandtschaft, als auch wegen der überaus großen Ähnlichkeit der Sitten, als ächte Brüder anzusehen sind, so werden wir bei Bestimmung des Lehrbegriffs unsrer Väter von dem Zustand der Seelen nach dem Tode (nec non quod ad reliqua religionis capita, ad mores, instituta, &c. attinet) die Nordischen Alterthümer nothwendig zum Rath fragen müssen.

TANTUM.